

Голас Рацзімы

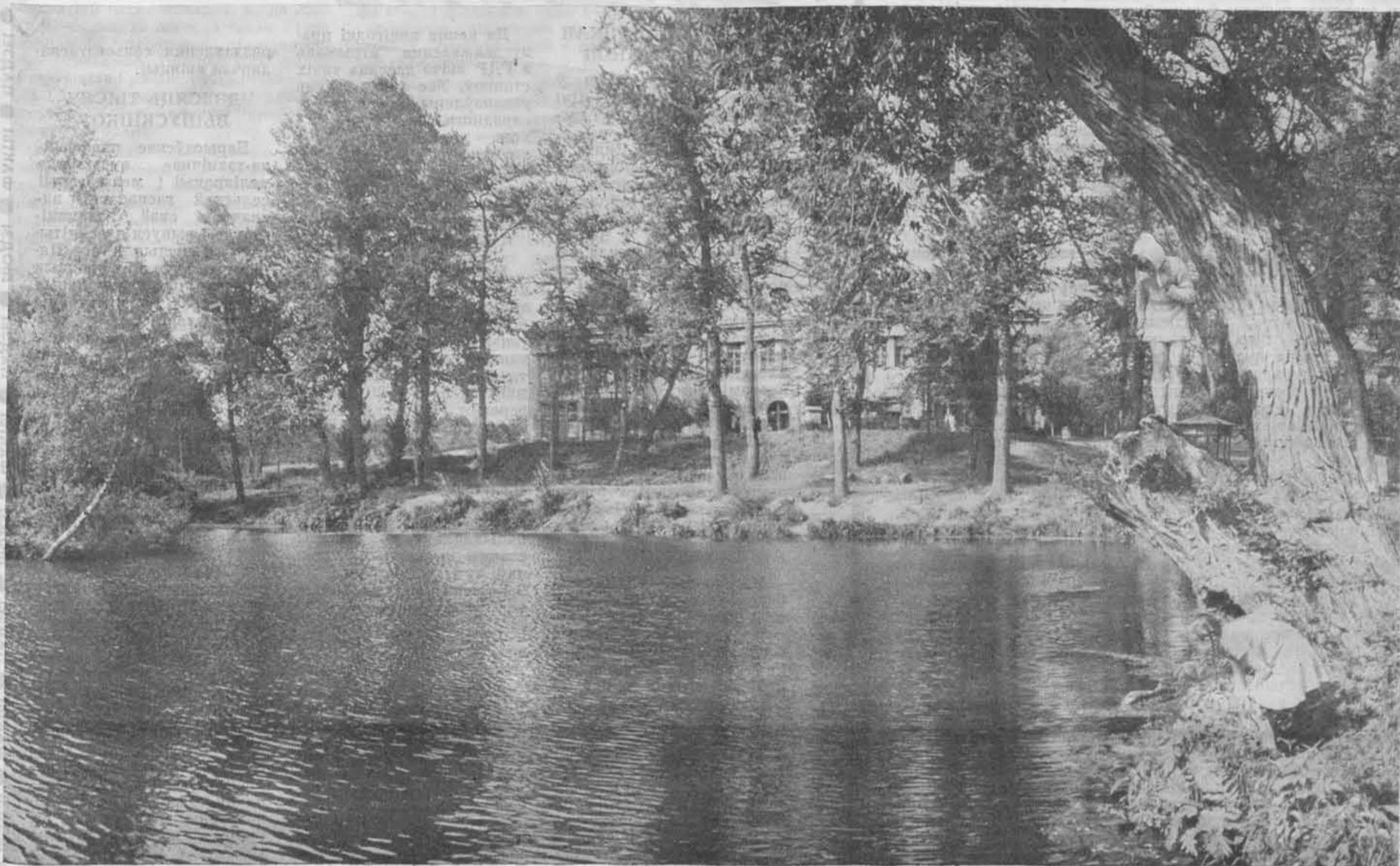
№ 23 (1336)

ЧЭРВЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАДЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Дом адпачынку «Беларусь» у Ждановічах пад Мінскам.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ЛЕТАМ—У ВОДПУСК

**Права на адпачынак гаран-
тавана Канстытуцыяй
СССР ● На курорт — па
льготных пуцёўках ● Най-
вялікшы клопат аб дзецях
● Водпуск у падарожжах**

У Беларусі — лета. Час да-
лёкіх і блізкіх паходаў, зга-
радных прагулак, рыбнай лоў-
лі, збору грыбоў. Адным сло-
вам, пара адпачынку.

Тысячы гараджан у вольны
ад работы час едуць на ўлон-
не прыроды. Едуць у прыга-
радныя гаі, на берагі рэк і
азёр. Кожны выбірае тое мес-
ца для адпачынку, якое яму
больш да спадабы. І нідзе ча-
лавец не рызыкуе ўбачыць на
сваім шляху такую знаёмую
многім нашым землякам пера-
шкоду, як таблічка з надпісам:
«Private property» (прыватная
ўласнасць). Яно і зразумела—
усе багацці прыроды ў Савец-
кай краіне належаць народу, і
кожны можа карыстацца ім.

Права на адпачынак, як і
права на працу, гарантавана
савецкім людзям Канстытуцы-
яй СССР. Аплачваемы водпуск
працягваецца 18 або 24 рабо-
чыя дні, у настаўнікаў—два

месяцы. Большасць працоўных
выкарыстоўвае яго летам.

Што ж робіцца ў нашай
краіне для таго, каб адпачы-
нак быў здаровым і карыс-
ным для чалавека? Гэтае пытан-
не датычыць не толькі адпу-
скачкі. Наладжваннем адпа-
чынку займаюцца партыйныя,
савецкія, прафсаюзныя, кам-
самольскія і гаспадарчыя ор-
ганы. Асаблівую ролю ў гэтай
справе адыгрываюць праф-
саюзы. Менавіта яны маюць
усе неабходныя сродкі, каб
забяспечыць карысны і ціка-
вы адпачынак.

У распараджэнні Беларуска-
га савета прафсаюзаў — цэ-
лая сістэма аздараўленчых
установаў. Гэта — чатыры курор-
ты: «Крыніца», «Нарач», «Баб-
руйск», «Лётцы». Яны пабудаваны ў самых прыгожых мес-
цах Беларусі, дзе да таго ж
ёсць мінеральныя воды, тор-
фагазі, сепрапелі. Летась там
адпачывалі звыш трыццаці ты-
сяч чалавек. Акрамя таго, люд-
зі едуць у здраўніцы саюза-
га значэння, што размешчаны
на поўдні краіны, у Прыбал-
тыцы.

У рэспубліцы дзевяць дамоў
адпачынку амаль на 80 тысяч
месц.

За апошнія гады ўсё больш-
шую папулярнасць набываюць
санаторыі-прафілакторыі, якія
ствараюцца асобнымі пред-

прыемствамі. Яны аснашчаны
фізіятэрапеўтычным абсталя-
ваннем, лячэбнымі кабінетамі
і душамі. Такіх рабочых здраў-
ніц, дзе за год могуць прайсці
прафілактычны курс лячэння
45 тысяч чалавек, у Беларусі
зараз звыш сарака. А калі да
гэтага дадаць яшчэ семнаць-
цаць баз адпачынку круглага-
довага дзеяння на 60 тысяч
месц, што таксама належаць
прадпрыемствам рэспублікі, то
стане зразумела: у нас ёсць
дзе адпачыць і напэўна здароў-
е.

У арганізацыі летняга адпа-
чынку выключная роля нале-
жыць нізавому прафсаюзнаму
з'яду — мясцовым камітэтам
прадпрыемстваў і ўстаноў.
Сюды паступаюць заявы на
паездкі ў санаторыі, дамы ад-
пачынку, на турбазы. Камітэ-
ты разглядаюць гэтыя заявы і
размяркоўваюць пуцёўкі. Усе
яны льготныя. Гэта значыць,
што рабочы павінен аплаціць
толькі 30 працэнтаў кошту пу-
цёўкі. Калі, напрыклад, пуцёў-
ка ў санаторый на 24 дні каш-
туе 120 рублёў, то заплаціць за
яе трэба толькі 36 рублёў.
Астатнюю суму аплачвае дзяр-
жава. Дваццаць працэнтаў пу-
цёвак у санаторыі і дзевяць
працэнтаў у дамы адпачынку
выдаюцца рабочым і служ-
чым бясплатна. Іх кошт поў-
насцю аплачваюць прафсаюзы.

Варта адзначыць, што так
адпачываюць не толькі рабо-
чыя і служачыя, а і калгаснікі,
рабочыя саўгасаў — члены
прафсаюза работнікаў сель-
скай гаспадаркі і нарыхтовак.
І на іх таксама распаўсюдж-
ваецца сацыяльнае страхаван-
не, яны карыстаюцца тымі ж
самымі льготамі. Таму пуцёўкі,
што размяркоўваюцца сярод
калгаснікаў і рабочых саўгасаў
(членаў прафсаюза) таксама
льготныя або бясплатныя.

Многіх нашых чытачоў, безу-
моўна, зацікавіць тое, як ад-
пачываюць пенсіянеры. У нашым
грамадстве—гэта вельмі
паважаныя людзі. Таму пры
размеркаванні пуцёвак у азда-
раўленчыя ўстановы праф-
саюзныя камітэты ніколі не за-
бываюць і іх—пенсіянеры ат-
рымліваюць пуцёўкі на роўных
правах з тымі, хто працуе на
прадпрыемстве, ва ўстанове
або ў калгасе.

А як адпачываюць дзеці —
самыя юныя грамадзяне? Ле-
там яны акружаны найвялік-
шымі клопатамі. У самых ма-
ляўнічых месцах для іх пабу-
даваны піянерскія, турысцка-
спартыўныя, працоўныя лаг-
еры. Дзеці, якім патрэбна ля-
чэнне, выязджаюць у лагеры
санаторнага тыпу. Не сумуюць
і тыя, хто застаецца ў горадзе.
Для іх ствараюцца лагеры пры
гарадскіх школах.

Летась у 1325 піянерскіх ла-
герах рэспублікі адпачывала
302 тысячы хлопчыкаў і дзяў-
чынак. Сёлета чырвоныя сцягі
лунаюць над 1552 піянерскімі
лагерамі. І летні адпачынак у
іх правядуць звыш 330 тысяч
піянераў і школьнікаў.

У краіне пастаянна вядзецца
праца па ўдасканаленню
летняга адпачынку дзяцей.
Нядаўна была апублікавана Па-
станова Цэнтральнага Камітэта
КПСС «Аб мерах па далей-
шаму паляпшэнню арганіза-
цыі адпачынку піянераў і
школьнікаў». У ёй падкрэсла-
на неабходнасць расшырэння
сеткі піянерскіх лагераў, ума-
цавання іх матэрыяльнай ба-
зы, больш актыўнага выкары-
стання летніх канікулаў для
паляпшэння працоўнага, ідэй-
на-палітычнага выхавання,
разгортвання фізкультурна-
спартыўнай, экскурсійна-ту-
рысцкай і аздараўленчай ра-
боты.

Вядома, не ўсе імкнуцца на
курорты. Некаторыя право-
дзяць водпуск у падарожжах.
Для турыстаў у Беларусі ёсць
спрыяльныя ўмовы — цудоў-
ныя лясы, шматлікія рэкі і азё-
ры. Беларускі савет па турыз-
му і экскурсіях дае, напрык-
лад, такую лічбу—больш за
3,5 мільёна чалавек у Белару-
сі займаюцца рознымі відамі

[Заканчэнне на 2-й стар.]

СТАЛІЦА ПАЛЕСКАГА КРАЮ

СТАРШЫНЯ ВЫКАНОМА ГАРАДСКАГА САВЕТА ДЭПУТАТАУ ПРАЦОУНЫХ ПІНСКА ВІТАЛІІ НАВІЦКІ ПА ПРОСЬБЕ КАРЭСПАНДЭНТА АГЕНЦТВА ДРУКУ НАВІНЫ РАСКАЗВАЕ АБ РЭКАНСТРУКЦЫІ І ДАЛЕЙШЫМ РАЗВІЦЦІ ГЭТАГА НЕВЯЛІКАГА ГОРАДА НА ЗАХАДЗЕ БЕЛАРУСІ.

Пінск—старажытны беларускі горад. Цяпер яго насельніцтва складае каля 75 тысяч чалавек. У будучым яму адводзіцца роля цэнтра аднаго з васьмі тэрытарыяльна-прамысловых раёнаў, на якія ўмоўна будзе дзяліцца рэспубліка. Горад павінен стаць своеасаблівай сталіцай Беларускага Палесся.

Па прагнозах, да 1980 года ў Пінску будзе 110 тысяч жыхароў, а да 2000 года—больш як дзвесце тысяч. Гэтыя дзве лічбы паслужылі арыенцірамі пры складанні Генеральнага плана будаўніцтва і рэканструкцыі Пінска да 2000 года, у якім дэталёва адлюстравана ўсе вузлавяя праблемы развіцця горада.

Адна з такіх праблем—занятасць насельніцтва працай. З ростам горада колькасць яго жыхароў пастаянна папаўняецца за кошт прытоку сельскага насельніцтва, якое выслабанаецца ў выніку індустрыялізацыі вёскі. У апошнія гады некаторыя прадпрыемствы былі рэканструаваны і пашыраны, з'явіліся новыя вытворчасці. У прыватнасці, пабудаван буйнейшы ў краіне камбінат верхняга трыкатажу. На гэтым гіганце лёгкая прамысловасць працуе пераважна жанчыны. Сярэдні ўзрост працуючых—23 гады. Цяпер у адпаведнасці з планам дзевятай пяцігодкі тут будзеца завод па вытворчасці вузлоў аўтаматычных ліній. Затым будзе ўзведзен станкабудаўнічы комплекс з шасці заводаў.

Пінск становіцца буйным індустрыяльным цэнтрам. Калі яго насельніцтва ў параўнанні з 1940 годам вырасла толькі ў два разы, то аб'ём прамысловай вытворчасці павялічыўся ў дзiesiąты разоў. Тут выраслі высокакваліфікаваныя кадры рабочых, інжынера-тэхнічных, навуковых работнікаў (у горадзе сёння працуюць прадстаўнікі каля 900 спецыяльнасцей і прафесій). На развіццё горада дзяржава штогод выдаткоўвае каля 23 мільёнаў рублёў.

Якім павінен быць Пінск у будучым? Распрацоўваючы Генеральны план, мы вырашалі шэраг праблем, агульных для ўсіх невялікіх, але перспектывных населеных месц. Гэта праблемы транспарту і размяшчэння прамысловасці, жылых і культурных устаноў, добраўпарадкавання гістарычнага цэнтра, які прадстаўляе сабой тыповую структуру старога горада з вузкімі вуліцамі, дробнымі кварталамі, вялікай шчыльнасцю забудовы. Ёсць і спецыфічныя праблемы, звязаныя з месцазнаходжаннем Пінска, яго гісторыяй. На старой тэрыторыі горада для будаўніцтва яўна не хапае

плошчаў. З аднаго боку—рака Піна, з другога—блізка размешчаныя выдатныя ўгоддзі прыгараднага калгаса «Аснежыцкі», якія даюць ураджай збожжавых да 50 цэнтнераў з гектара. Таму давлялося спраектаваць выхад горада на правы, заліўны бераг Піны, нягледзячы на звязаныя з такім вырашэннем вялікія затраты. З другога боку, размяшчэнне горада ў месцы зліцця з'яўляюцца Піны і Прыпяці, садейнічае стварэнню ў ім арыгінальнай планіроўчай і архітэктурнай кампазіцыі.

Па Генеральнаму плану новыя прадпрыемствы размяшчаюцца ў асобных прамысловых зонах, старыя заводы выносяцца з цэнтра. Для сувязі паміж зонамі будуюцца магістралі з раз'ездамі ў двух узроўнях і шляхаправодамі. Новыя жылыя раёны мы імкнёмся размясціць у пешаходнай даступнасці ад прадпрыемстваў, аддзеленых ад жылых зялёнымі ахоўнымі палосамі. Прынцып забудовы—комплексны, які прадугледжвае рацыянальнае размяшчэнне ў жылых раёнах гандлёвай сеткі і сферы абслугоўвання, дзіцячых садоў, школ, паліклінік, спартыўных збудаванняў і культурна-бытовых аб'ектаў.

Цэнтр горада рэканструюецца. На месцы будынкаў, якія не маюць архітэктурнай каштоўнасці, узнімуцца новыя шматпавярховыя дамы, раскінуцца плошчы, аб'яднаныя шырокімі бульварамі. Работы па перабудове ўжо вядуцца. За мінулыя пяцігодкі палепшаны жыллёвыя ўмовы пяці тысяч сем'яў. Ступень добраўпарадкавання жылых дамоў у горадзе за апошнія гады павялічылася больш чым удвая.

Пінск расце і зелянее. У яго цэнтры, згодна з планам, на кожнага жыхара будзе прыпадаць па 27 квадратных метраў зялёных насаджэнняў. Плошча лясоў вакол горада павялічыцца да 27 тысяч гектараў.

Вядома, Пінску ў многім пакуль далёка да вялікіх гарадоў, але вопыт вучыць, што гарады растуць хутчэй за самыя аптымістычныя прагнозы. Яшчэ больш хутка разрастаюцца іх праблемы. Сацыялістычная планавая сістэма гаспадарання адкрывае вялікія магчымасці і добрыя перспектывы для будаўніцтва і добраўпарадкавання горадоў. Наша задача—правільна рэалізаваць гэтыя магчымасці. І мы імкнёмся будаваць і рэканструяваць Пінск так, каб кожны жыхар мог ацаніць і выгоды асобнай кватэры, і прыгажосць сваёй вуліцы, і ўтульнасць свайго горада.

«АХОВА ЗДАРОЎЯ-74»

У канцы мая ў Маскве праходзіла міжнародная галівова выстаўка «Ахова здароўя, медыцынская тэхніка і лекавыя прэпараты» — «Ахова здароўя-74». У ёй прымалі ўдзел фірмы і арганізацыі 22 краін і Заходняга Берліна. Сярод замежных экспанентаў — Балгарыя, Чэхаславакія, Аўстрыя, Югаславія, Бельгія, ФРГ, Швейцарыя, Японія.

У экспазіцыі савецкага раздзела выстаўкі дэманстраваліся экспанаты, якія сведчаць аб вялікіх дасягненнях савецкай медыцынскай навукі ў сферы кардыялогіі, анкалогіі, вірусалогіі і ахове знешняга асяроддзя. Аб ёй расказвалі тры тысячы экспанатаў, 400 з якіх дэманстраваліся ў дзеянні.

У савецкім раздзеле было прадстаўлена больш як 350 розных лекавых прэпаратаў, створаных нашымі вучонымі. Сярод іх група прэпаратаў, якія выкарыстоўваюцца ў проціэпідэмічнай практыцы: вакцыны бактэрыяльныя і вірусныя, прэпараты для прафілактыкі грыпу і лячэння зьянасных новаўтварэнняў, сухая вакцына, што прымяняецца для прафілактыкі захворвання туберкулёзам дзяцей і дарослых.

Увагу спецыялістаў прыцягнулі два арыгінальныя экспанаты, створаныя супрацоўнікамі Беларускага навукова-даследчага інстытута анкалогіі і медыцынскай радыялогіі, «Мадэрнізаваны варыянт паўаўтаматычнай лініі для транспарціроўкі і лячэбнага выкарыстання закрытых ізатопаў» — так названа канструкцыя, якая прадстаў-

ляе сабой ахоўны комплекс, прызначаны для аснашчэння блокаў закрытых радыяактыўных крыніц лячэбна-прафілактычных і навукова-даследчых устаноў аховы здароўя. Упраўленне ўсімі працэсамі набору неабходнага комплексу прэпаратаў і транспарціроўкі іх на рабочыя месцы ажыццяўляецца па сістэмах дыстанцыйнага кіравання з пультаў урача і медсястры, якія знаходзяцца на рабочых месцах.

Другі экспанат беларускіх вучоных — устаноўка «Сфекс», што служыць для дазважанага ўвядзення радыяактыўных прэпаратаў. Устаноўка забяспечвае надзейную ахову абслугоўваючага персанала ад радыяцыі. Усе аперацыі аўтаматызаваны. Назіранне за ходам увядзення радыяактыўных прэпаратаў вядзецца на пульце кіравання, які ўстанаўліваецца ў другім памяшканні. Пры аварыйных сітуацыях або пры няправільным выбары рэжыму работы устаноўкі яна аўтаматычна выключаецца.

Аб высокай якасці прадукцыі савецкай медыцынскай прамысловасці сведчаць такія лічбы: 50 краін свету купляюць больш як 1500 назваў вырабаў медыцынскай тэхнікі і 500 назваў лекавых сродкаў у СССР.

У час работы выстаўкі «Ахова здароўя-74» праведзен сімпозіум, на якім адбыўся абмен вопытам, абмеркаваны задачы сучаснай медыцынскай навукі і практычнай аховы здароўя. Выстаўка паслужыла ўмацаванню дзелавых кантактаў медыкаў розных краін.

16 чэрвеня ў краіне адзначаецца Дзень медыцынскага работніка. Бесплатнае медыцынскае абслугоўванне—адна з характэрных прыкмет савецкага ладу жыцця. Тысячы людзей у белых халатах стаюць на варце здароўя жыхароў Беларусі. Рэспубліка з кожным годам выдаткоўвае на развіццё медыцыны і аховы здароўя ўсё больш значныя сродкі. Дзякуючы гэтаму, колькасць бальнічных ложкаў да канца пяцігодкі ўзрастае на 14,7 працэнта. У новы добраўпарадкаваны будынак перабралася наядаўна і Нявіжская раённая бальніца. Тут адкрыты чатырнаццаць аддзяленняў, мноства лячэбных кабінетаў, абсталяваных найвейшай апаратурай. НА ЗДЫМКАХ: аперыруюць хірургі Г. КАНКАЛОВІЧ, І. АПАНОВІЧ, І. Г. ШЫШКО; заняткі ў зале лячэбнай фізкультуры вядзе інструктар Т. ПАПЧЭНЯ.

ро росла продажа стеклофарфоро-фаянсовой посуды, мебели, шерстяных тканей.

Один из главных показателей благосостояния — структура пищевого рациона, в частности — соотношение ме-

жду продуктами растительного и животного происхождения. Приведем еще одну таблицу. На душу населения потреблялось в год следующее количество пищевых продуктов (в килограммах):

	1965 год	1970 год	1973 год
Мясо и сало	41	48	52
Молоко и молочные продукты	251	307	307
Яйца [штук]	124	159	194
Рыба и рыбопродукты	13	15	16
Сахар	34	39	41
Овощи и бахчевые	72	82	85
Фрукты и ягоды	28	35	40
Картофель	142	130	124
Хлебные продукты	156	149	145

Обратите внимание на рост потребления наиболее ценных продуктов питания и снижение потребления картофеля и хлеба. Мы все дальше уходим от традиционного хлебокартофельного рациона, хотя доля этих продуктов все еще велика. Радует, что особенно быстро растет потребление фруктов и ягод. Нет никакого сомнения, что изменения в рационе питания свидетельствуют о быстром повышении материального уровня жизни населения СССР.

СТАТИСТИЧЕСКИИ сборник приводит интересные данные о росте среднемесячной заработной платы рабочих и служащих. К 1973 году она достигла 135 рублей, а в 1970

году равнялась 122 рублям, в 1965-м—96 рублям.

Иными словами, рост в нынешней пятилетке составляет 11 процентов. На самом деле он еще выше. Среднемесячная зарплата с добавлением вы плат и льгот из общественных фондов потребления составила в 1973 году 182 рубля против 164 — в 1970 и 129 — в 1965 году.

Заработная плата, естественно, различается по отраслям народного хозяйства. Наиболее высока она в строительстве — 164 рубля, на транспорте — 157 рублей, в промышленности — 147 рублей, в науке и научном обслуживании — 146 рублей. Ниже всего — в здравоохранении, физкультуре и социальном обеспечении — 99

рублей, искусстве — 100 рублей, жилищно-коммунальном хозяйстве, торговле и общественном питании — по 102 рубля. В сельском хозяйстве заработная плата превысила 118 рублей и существенно приблизилась к средней по народному хозяйству. За три последних года прирост зарплаты в сельском хозяйстве составил 17,5 рубля против 13 рублей по всему народному хозяйству, 14 рублей в промышленности и 10 рублей в науке и научном обслуживании.

ИЗ ВСЕГО, что нужно человеку для нормальной жизни, жилье наиболее существенно. И требует наибольших единовременных затрат. Это обстоятельство в наших условиях осознается с трудом, поскольку подавляющая часть жилищного строительства ведется государством, а имеющийся жилой фонд содержится преимущественно за счет общественных фондов потребления.

Быстрое улучшение жилищных условий населения СССР началось с середины пятилетки. В шестой пятилетке было введено в строй 474 миллиона квадратных метров общей площади жилищ (то есть с учетом коридоров, кухонь, санузлов), в следующей пятилетке — 491 миллион квадратных метров, в истекшей пятилетке — 518 миллионов. В первые три года нынешней пятилетки было

построено жилья: в 1971 году — 108 миллионов квадратных метров, в 1972-м — 107, в 1973-м — 109. Прирост жилья был, естественно, меньшим, поскольку часть его пошла на возмещение сноса, потерь от стихийных бедствий. Подавляющее большинство нового жилья возводится в городах. Примерно половина жилого фонда идет на обеспечение прироста городского населения, другая половина на улучшение жилищных условий горожан.

Жилая площадь составляет две трети общей. Таким образом, в среднем на горожанина в СССР приходится сейчас около 8 квадратных метров жилой площади, то есть на семью из четырех человек — двухкомнатная квартира общей площадью около 46 квадратных метров (или около 31 квадратного метра жилой площади).

Напомним, что еще в 1960 году на такую же семью из четырех человек приходилось только 36 квадратных метров общей площади: на десять метров меньше!

Не надо забывать и о качестве жилища. Сейчас большинство горожан живет в отдельных квартирах, в то время как недавно большинство проживало в коммунальных. Второй крупнейший сдвиг, к динамике которого настолько привыкли, что порой перестают его замечать, относится к благоустройству квартир. Подавляющее большин-

ство домов строится теперь с водопроводом, канализацией, центральным отоплением, газом, ванными.

При нынешних объемах жилищного строительства ежегодно улучшается жилищное положение более 11 миллионов человек.

И все-таки самую большую гордость вызывает другой показатель — продолжительность жизни, — который складывается из многих составных.

Средняя продолжительность жизни в СССР — 70 лет. Это очень высокий показатель в сравнении с тем, что было всего несколько десятилетий назад.

Каждый из приведенных здесь фактов в отдельности, а тем более — в совокупности говорит о быстром росте благосостояния нашего народа. В основе перемен лежат экономические успехи советского общества.

В 1973 году все показатели экономического роста страны были выше, чем в два первых года пятилетки. Закрепление и дальнейшее развитие этих успехов позволит еще быстрее выполнить и перевыполнить главную задачу пятилетки, которая состоит в том, чтобы обеспечить значительный подъем материального и культурного уровня жизни народа.

В. ПЕРЕВЕДЕНЦЕВ, кандидат экономических наук.

НАВАПОЛАЦКІ УІКЭНД:

Канец перадапошняга майскага тыдня трое журалістаў з «Голасу Радзімы» правялі ў маладым праробяць гарадскія ўлады для наладжвання адпачынку гараджан, расказаў сакратар гаркома КПБ

ВОЛЬНЫ ЧАС—НАША БАГАЦЦЕ

У вырашэнні праблемы выкарыстання вольнага часу жыхарамі нашага горада мы вылучаем два асноўныя напрамкі — выхаванне патрэбы ў культурным адпачынку, які развівае, узбагачае чалавека, і стварэнне спрыяльных умоў для рэалізацыі гэтай патрэбы.

Спрыяльныя ўмовы — гэта максімальнае змяншэнне затрат вольнага часу на вядзенне хатняй гаспадаркі, на карыстанне паслугамі прадпрыемстваў грамадскага харчавання, гандлю і г. д., гэта дастаткова колькасць культурна-асветных устаноў, спартыўных збудаванняў, загарадных баз адпачынку. Іх будаўніцтва, як і наладжванне работы ўсіх галін сферы паслуг, вялося адначасова з узвядзеннем жылых дамоў і прамысловых аб'ектаў і працягваецца зараз. Расшырэнне і ўмацаванне базы, неабходнай для карыснага і цікавага адпачынку новапалачан і іх дзяцей, знаходзіцца пад неаслабнай увагай гарадскога камітэта партыі і выканкома гарадскога Савета дэпутатаў працоўных.

Але ўзвесці вялікі будынак і прымацаваць на ім шыльду

«Палац культуры» яшчэ далёка не ўсё. Трэба, каб будынак стаў сапраўдным палацам культуры, каб людзі пасля працоўнага дня ішлі туды з ахвотай і радасцю, каб не ўяўлялі свайго жыцця без мастацтва. Таксама, як без кнігі, заняткаў фізкультурай і спортам. Таму наш пастаянны клопат — удасканалванне дзейнасці культуры — асветных устаноў і фізкультурна-спартыўных арганізацый, выхавачая работа сярод насельніцтва, накіраваная на тое, каб вольны час не марнаваўся на пасіўны адпачынак, а выкарыстоўваўся для задавальнення духоўных патрэб.

Наладжваннем адпачынку працоўных займаюцца ў нашым горадзе многія арганізацыі. Каб каардынаваць і накіроўваць іх дзейнасць, надаць іх работе мэтанакіраванасць, мы стварылі так званы гарадскі штаб выхаднага дня. У штаб увайшлі загадчык аддзела культуры гарвыканкома, дырэктары палацаў культуры, старшыня гарадскога клуба турыстаў, прадстаўнікі прафсаюзных камітэтаў прадпрыемстваў горада, гандлю, транспарту, іншых арганізацый — усяго 17 чалавек.

Пры штабе створаны тры сектары: метадычны, арганізацыйны і інфармацыйны. Метадычны сектар распрацоўвае сцэнарыі будучых мерапрыемстваў — агульнагарадскіх свят, масавых спартыўных спаборніцтваў, вечароў, дыспутаў і г. д., дае практычныя рэкамендацыі па іх правядзенню. Прадстаўнікі арганізацыйнага сектара займаюцца практычнай работай. Напрыклад, у выпадку выезду за горад, яны клапацяцца аб тым, каб была выдзелена дастатковая колькасць аўтобусаў для перавозкі гараджан, каб працавалі буфеты і пункты пракату спартыўнага інвентару, наогул, забяспечваюць камфорт адпачынку. Докладна вызначаны і функцыі інфармацыйнага сектара.

Карл Маркс вобразна назваў вольны час прасторай для развіцця асобы. Сваю задачу мы бачым у тым, каб рэалізаваць усе магчымасці, якія дае наш сацыяльны лад, для поўнага выкарыстання вялізнага багацця — вольнага часу.

Анатоль ШАРМАЛОТАУ,
сакратар Наваполацкага
гарадскога камітэта
КП Беларусі.

НАВАПОЛАЦК. Вуліца Маладзёжная.

ВЯЧЭРНІКІ

1 студзеня 1974 года ў Наваполацку пачаў працаваць другі ў Беларусі політэхнічны інстытут.

Стрэлка гадзінніка набліжаецца да сямі, і ў 220-й аўдыторыі раз-пораз адчыняюцца дзверы. З жартамі, гучна вітаючыся, заходзяць і рассяджаюцца першаккурснікі-хімікі. Адны адрозна паглыбляюцца ў канспект падручніка, другія аб нечым разважаюць з суседзямі ці расказваюць ім апошнія навіны.

Гэтыя непасрэдня, гаваркія студэнты Наваполацкага політэхнічнага інстытута толькі што адпрацавалі змену на заводзе, нехта паедзе на работу адрозна пасля заняткаў. Летняя сесія, да якой яны цяпер рыхтуюцца, падаваецца вынікі толькі першага года вучобы, а наперадзе яшчэ пяць...

— Заняткі ў нас, — гаворыць дэкан вячэрняга факультэта Мікалай Літвінаў, — праводзяцца ў панядзелак, аўторак, чацвер і пятніцу, па чатыры гадзіны штодзень. Па суботах, а часам і серадах, бываюць кансультацыі. Лекцыі, лабараторныя заняткі падмацоўваюцца разлікова-графічнымі работамі. Кожны студэнт па індывідуальных заданнях павінен за год выканаць да 10 разлікаў па тэарэтычнай механіцы, інжынернай геадэзіі, супраматы. Наш факультэт рыхтуе хімікаў, будаўнікоў, механікаў па машынах і апаратах, тэхнолагаў-машынабудаўнікоў. А з 1 верасня прыбавіцца новая спецыяльнасць — целлагазабеспячэнне і вентыляцыя. Вучыцца ў нас каля 600 чалавек. Сёлета — першы выпуск. Дыпломы атрымаюць 90 чалавек.

Што прымушае людзей шэсць гадоў запар увесць вольны ад работы час траціць на лекцыі, чытанне тэхнічнай літаратуры, выкананне лабараторных і г. д.? Першае, не ўвесь час, адрозна запярэчылі нам. Правільна спланаваўшы свой тыдзень, можна і дома ўправіцца, і ў кіно ці на канцэрт зрэдку схадзіць, і на мастацкую літаратуру гадзіну выкраіць. Па-другое, студэнцкі калектывізм, агульнасць інтарэсаў датычаць у поўнай меры і вячэрнікаў. — І ўсё ж самае галоўнае — не адстаць ад часу, — Яўгенія Пеўзнэр сказала

гэта спакойна і пераканана, без усялякага пафасу. 10 гадоў назад яна скончыла Мінскі політэхнікум і атрымала накіраванне ў Наваполацк, на нафтаперапрацоўчы завод (НПЗ), працуе дзяжурным інжынерам. У сям'і растуць двое дзяцей, яшчэ дашкольнікі. А зімовую сесію Яўгенія здала без троек.

Павел Вашкель — машыніст па выпрабаванню матэрных паліваў на НПЗ. Прыехаў пасля службы ў арміі. Вучыцца пайшоў, бо адчуў недахоп ведаў для работы — зашмат пытанняў стаў задаваць інжынерам і тэхнолагам. Ці паўплывае будучы дыплом на кар'еру? Магчыма, але зусім не абавязкова.

— Я вучуся, колькі сябе памятаю, — уступае ў размову Эма Кадушка. — Школа, вячэрні тэхнікум, цяпер інстытут. Як ставіцца да гэтага мой выбраннік? — дзяўчына гарэзліва ўсміхаецца. — Аб'яце таксама ісці вучыцца. Я ж працую старшай апаратчыцай на хімакамінаце, а ён мой падначалены...

Мы не сталі ўдакладняць, куды пойдзе вучыцца незнаёмы нам юнак — у вячэрнюю школу, якую наведваюць больш як 900 чалавек, нафтавы тэхнікум ці інстытут. Калі ў яго моцная прага ведаў і ёсць сіла волі, ён адолее ўсё.

Яўгенія ПЕЎЗНЭР — студэнтка вячэрняга факультэта Наваполацкага політэхнічнага інстытута.

«ТАТА, МАМА І Я...»

Стадыён на 5 тысяч месц, 7 спартыўных залаў, 2 басейны, 7 лыжных баз маюць у сваім распараджэнні 14,5 тысячы спартсменаў і фізкультурнікаў Наваполацка.

Інспектар Дзяржаўнай аўтаінспекцыі спыніў рух на цэнтральнай вуліцы Наваполацка — Маладзёжнай: праз некалькі хвілін тут адбудзецца старт традыцыйнай эстафеты ў гонар Дня хіміка, якая штогод праводзіцца спартсменамі хімакаміната. Сёлета ў ёй удзельнічаюць 18 каманд, амаль 200 чалавек. Гучыць выстрал стартвага пісталета — спаборніцтва пачаліся.

Першы этап, другі, трэці. Балельшчыкі з тратуараў «дапамагаюць» спартсменам сваім нязменным: «Давай! Давай!» Хутка фініш. На перадапошнім этапе ў адной з удзельніц ніхто не прымае эстафетную палачку. Дзяўчына на імгненне запавольвае бег. Няўжо бегчы другі этап? Але спыняцца нельга: прайграе ўся каманда. І яна, сабраўшы апошнія сілы, працягвае барацьбу. Аднак яе ўжо даганяе заяваўшаяся сяброўка па камандзе і прымае эстафету. Фініш. Перамога!

Шаснаццацігадовы Наваполацк — горад спартыўны. Паказальная лічба: тут працуюць 6 агульнаадукацыйных школ і столькі ж спартыўных. Спартсмены Наваполацка займаюцца 28 відамі спорту. Яны не раз бывалі прызерамі рэспубліканскіх першынстваў, удзельнічалі ў многіх усесаюзных спаборніцтвах. Але галоўны здабытак Наваполацка спартыўнага — гэта тое, што практычна кожны трэці жыхар горада займаецца фізкультурай і спортам. Мінудай зімой, напрыклад, тут былі пра-

ведзены цікавыя спаборніцтвы «Наваполацкая лыжня», у якіх прынялі ўдзел больш як 13 тысяч чалавек. Умовамі спаборніцтва прадугледжваліся дыстанцыі: 5 кіламетраў для мужчын, 3 — для жанчын, 1 — 3 — для дзяцей. Час, за які трэба было прайсці дыстанцыю, не абмяжоўваўся. Алімпійскі дэвіз «Галоўнае не перамагаць — галоўнае ўдзельнічаць» знайшоў у «Наваполацкай лыжні» выдатнае ўвасабленне, бо першае месца атрымліваў той калектыв, ад якога было прадстаўлена больш удзельнікаў у працэнтных адносінах да ліку працуючых.

Той жа алімпійскі дэвіз быў пакладзены ў аснову спаборніцтваў па плаванні «Тата, мама і я», якія адбыліся ў пачатку мая. Любая наваполацкая сям'я мела магчымасць паспрабаваць свае сілы ў эстафеце 3×50 метраў у адной з чатырох узроставых катэгорый — 60, 80, 100 і 120 год (меўся на ўвазе ўзрост усеі сям'і).

Сапраўды масавымі сталі ў маладым горадзе здачы норм фізкультурнага комплексу «Гатоў да працы і абароны» (ГПА). Калі раніцай у нядзелю мы прыйшлі на стадыён, там праходзілі заняткі работнікаў цэнтральнай ашчаднай касы. Інспектар Валяціна Гарбуль і старшы кантралёр Ніна Туркоўская на 100-метровай дыстанцыі адрозна паказалі добры вынік, а вось касірам Ларысе Сінкевіч і Ірыне Сарокінай трэба будзе яшчэ патрэніравацца, каб выканаць нарматыў ГПА. Але гэта не засмуціла дзяўчат. «Нам спадабалася, прызем яшчэ», — сказалі яны. Што ж, у гэтым і задача комплексу ГПА — прыцягнуць да заняткаў фізкультурай як мага больш людзей.

120 НА СПІДОМЕТРЫ

Штогадовы тэхнічны агляд у Дзяржаўнай аўтаінспекцыі Наваполацка прайшлі больш як 800 асабістых машын, 1450 матацыклаў.

Суботні ранак у сям'і Яроменкаў пачаўся, як звычайна. Першай устала гаспадыня, прыгатавала Ігару снеданне, і яе першакласнік адправіўся ў школу. Пакуль Валя прыбіраў у кватэры, муж з малодшым сынам пайшлі рыхтаваць да паездкі «Запарожац». Двухгадовы Воўчык — самы заядлы аўтамабільнік у сям'і.

Потым у горадзе спыніліся двойчы — у дамоўленым месцы забралі гасцю-журналістку і на ўсякі выпадак запасліся ў «Кулінарыі» ежай на дарогу. Маршрут выбралі недалёкі — Полацкі і Глыбоцкі раёны, бо вечарам меркавалі, забраўшы Ігара, паехаць начаваць на за-

гарадную базу адпачынку, палавіць ракаў і правесці там нядзелю.

Праз гадзіну былі ля нейкага «неабжытага» возера. Валюны прыгрэліся на сонцы, узгоркі-берагі густа зараслі хмызняком, у якім шчодро цвіце чаромха, у затоках яшчэ стаіць сцяной леташні чарот... «Мужчыны» размотваюць вуду, нажыўляюць кручок, хаця на твары ў Валодзі няма ніякай надзеі на ўлоў: з такім памочнікам толькі жаб паловаць. Малы носіцца па беразе, бяспрашна лезе ў ваду, напіткам са шклянкі, што дала маці, старанна палівае маленькую вольху.

Цішыня, свежасць, сціпляя прыгажосць наваколля... Здаецца, любуючыся краямі, дакранаешся да спрадвечнага. Гаворка ідзе нетаропка. Валя нібы разважае ўголас: — Машыну мы купілі год на-

зад. Раней у нас матацыкл быў, я і сама на ім ездзіла. Але ж з дзецьмі лепш у машыне. Трэба неж і мне правы атрымаць, а то ўся нагузка на Валодзі падае. Ездзім мы шмат. Аб'ехалі Віцебшчыну, у Прыбалтыцы былі. Усё па выхадных.

Валя і Валодзя пазнаёміліся і паканіліся ў Наваполацку. Яна — інжынер па працы і заробнай плаце, ён — мантажнік-будаўнік. Усе гаспадарчыя справы муж і жонка імкнуцца завяршыць у будні, каб суботу і нядзелю поўнасцю аддаць адпачынку. У дрэннае надвор'е вандраваць нецікава, тады па чарзе ходзяць у кіно, чытаюць, глядзяць тэлевізар.

Валодзя ўжо стаміўся ад ролі пастуха свайго любімага Воўчыка і радасна бярэцца за руль. Малы звычайна сядзе побач з маці, пачынаецца Глыбоцкі раён...

А ЧЫНАК, ВУЧОБА, СПОРТ

на Заходняй Дзвіне. Іх цікавіла выкарыстанне вольнага часу жыхарамі Наваполацка. Аб тым, што таго ж журналісты самі мелі магчымасць назіраць, супастаўляць, у нечым прыняць удзел.

...АБАВЯЗАНЫ КНІГАМ

Працуюць 4 агульнагарадскія бібліятэкі (1 з іх дзіцячая), прафсаюзныя, тэхнічныя — усяго 36 бібліятэчных пунктаў.

Чытаюць у горадзе шмат, чытаюць на самых розных пытаннях, чытаюць паўсюдна. І ўсе незадаволены. Прадаўцы — малымі пастайкамі кнігі, хаця ілююць сюды па плану і звыш плана. Бібліятэкары — цеснотой і малымі штатамі: майляў, яны паспяваюць толькі выдаваць кнігі. А чытачы (ледзь не ўсе жыхары горада старэй сямі год) — значнымі тратамі часу на набыццё патрэбнай кнігі. Навінкі тут даюць знаёмым літаральна на ноч, бо зўраўна ўжо нехта іншы будзе з захваленнем «глытаць» старонкі кніжкі.

Бібліятэка, якую ўзначальвае Ніна Жолудзева, цэнтральная на свайму месцазнаходжанню і самая папулярная. У ёй — 42 з лішнім тысячы кнігі.

— Добра, што вы зайшлі ў такі пагодны дзень, — гаворыць Ніна Фёдарайна, — цяпла сёлетняй вясной было так мала, што ўсе кінуліся на прыроду. Можам спакойна пагаварыць. А ў нас бываюць такія чэргі! Чалавек па сто. Тады ледзь спраўляемся запісаць, хто што бярэ.

— З восені да вясны наша чытальная зала не ўмяшчае жадаючых, — працягвае субяседніца. Адны рыхтуюцца да заняткаў у сетцы палітвучобы, другія рэгулярна праглядаюць новыя часопісы, трэція пішуць канспекты да сесіі...

Жыхары Наваполацка — дзелавыя людзі. Тэхнічныя навінкі, даведнікі, падручнікі тут не ляжаць без справы. Але ж часам можна пацуць і такое: «Эх, каб не было на рабоце патрэбы ў гэтых хімічных прамудрасцях, лепш наступіў бы я на гістарычны факультэт. Цікава ведаць, як жылі людзі, што іх хвалявала...» Попыт на мемуары відных савецкіх военачальнікаў Штэрменка, Васілеўскага, Якаўлева такі, што жадаючыя запісваюцца ў чаргу. Вельмі папулярныя сучасныя савецкія пісьменнікі, чытаюць рускіх, савецкіх і замежных класікаў. Пастаянна не хапае кніг і брашур па выхаванню дзяцей...

Уласных бібліятэк у горадзе няма, хаця кнігі ёсць літаральна ў кожнай кватэры і ў самым нечаканым спалучэнні.

...У сям'ю Смірных мы зайшлі, каб пазнаёміцца з Ленай, салісткай самадзейнай вакальна-інструментальнага ансамбля «Музыка». Выявілася, што з яе мужам, Валянцінам, мы ўжо сустракаліся ў інстытуце.

Размова неяк нейпрыкмет пераходзіць на Валянцінаву цётку Ксеню, што жыве ў Полацку і працуе ўрачом.

— У яе такое трагічнае жыццё. У вайну ўсіх страціла. А дабраты незвычайнай. Валік да яе часта за кніжкамі ездзіць — бібліятэка ў цёткі багата, дык яна паабяцала падарыць яе нам на наваселле.

Духойная эстафета... Яна перадаецца нярэдка і разам з томікамі любімых пісьменнікаў. Сказаныя многа год назад словы М. Горкага не губляюць свайго значнасці: «Усяму добраму, што ёсць ва мне, я абавязаны кнігам».

ПРЫЯЗДЖАЙЦЕ У «ЯКАЎЦЫ»!

У мінулым годзе на турбазе нафтаперапрацоўчага завода «Якаўцы» правялі свае выхадныя дні і водпускі 1 218 чалавек. Заводскія турысты зрабілі 83 паходы выхаднага дня.

Рабочы дзень ужо закончыўся. Старшыня зўкома НПЗ Аляксей Цітоў, гартуючы паперкі, без звычайнага ў падобных выпадках энтузіязму (усё ж карэспандэнт) называе лічбы:

— 183 пуцёўкі ў санаторыі, 298 — у дамы адпачынку, 1 000 чалавек пабывалі ў заводскім прафілакторыі, на турбазе... і раптам ажывіўся і ўжо зусім іншым тонам прапанаваў: — Ведаеце што, едзьце ў «Якаўцы». У суботу адкрыццё сезона на турбазе. Збор у 10 гадзін на плошчы Будаўнікоў.

Нягледзячы на халаднаватую раніцу і шэрыя хмары, з-за якіх толькі зрэдку выглядала сонца, жадаючых паехаць у «Якаўцы» сабралася нямала: тры вялікія заводскія аўтобусы ледзь умясцілі ўсіх з дзецьмі, вудамі, салідна напакаванымі сумкамі.

30 кіламетраў шляху, і аўтобусы спыняюцца перад варо-

тамі турбазы. Свежапафарбаваныя акуратныя домікі на беразе возера, доўгі ланцуг блакітных лодак на вадзе, а вакол зеляніна самых вытанчаных адценняў, якія бываюць толькі ў канцы мая.

Людзі, што прыехалі на турбазу на суботу і нядзелю, афармляюць у дырэкцыі двухдзённыя пуцёўкі (кошт — 40 капеек), уладкоўваюцца. Домікі самай вады выбралі сабе аператары Уладзімір Рэшатаў і Аляксей Ільінскі, старшы машыніст Валянцін Смірноў. Усе тры з адной брыгады, у «Якаўцы» прыехалі адразу пасля начной змены. Так, брыгадамі, часта прыязджаюць сюды рабочыя НПЗ. На заводзе бесперапынная вытворчасць, і два выхадныя могуць выпасці на любыя дні тыдня. Такім чынам, на турбазе заўсёды ёсць адпачываючыя.

Яшчэ не паспелі прыехаўшыя як след уладкавацца, а рыбакоў нібы ветрам здзьмула. Іх не вельмі вабіць вялікая праграма адкрыцця з канцэртамі, саборніцтвамі, мультфільмамі. Хутчэй на бераг ці ў лодку — паллавок на вадзе!

А нам было вельмі цікава пабываць на водным свяце,

дзе разыгрывалася першынство Наваполацка па водналыжнаму спорту і адбываліся паказальныя выступленні мацнейшых водналыжнікаў рэспублікі. Сабраліся гледачы і каля эстрады, на якой выступалі з канцэртама самадзейныя артысты. А калі сцягнула, на беразе возера ўспыхнуў вялікі касцёр.

Зразумела, такая насычаная праграма не прапануецца кожную суботу. Ды і ці ёсць у гэтым патрэба? Лес, возера, цішыня — дзеля іх прыязджаюць сюды.

Пяшком, на веласіпедзе, на байдарках адпраўляюцца ў свае выхадныя дні заводскія турысты ў лясныя ваколіцы горада, на шматлікія азёры Полаччыны. «Турызм — лепшы адпачынак» — з гэтым катэгорычным рэкламным сцягджэннем поўнаасцю згодна аператар НПЗ Ганна Куракова, якая пабывала ў многіх паходах па Беларусі, узнімалася на вяршыню Эльбруса, бачыла горныя хрыбты Цянь-Шаня, падарожнічала па Малдавіі і Крыме. Але турызм, лічыць дзяўчына, не толькі адпачынак, гэта перш за ўсё адкрыццё. У прыродзе, у людзях, у сабе.

ГО ДЫРЭКТАР

даюць свой вольны час мастацкай аймаюцца ў студыях, ансамблях,

1944 года» і паказ кінафільма шматсерыйнай кінаэпапей «Вызванакамі, удзельнікамі І тура коннацываць у паход па азміту альбо наанцавальны вечар?

усё нам не ўдалося, але ж тыянікамі і гледачамі гэтай вялікай і

аператар НПЗ Валерыя Касьмін, ды «Наваполацкі фільм», якая створанафтавікоў. Валерыя паказаў нам

ры. У ваках напружаная ўвага, жах, нясць, цэлая сімфонія пачуццяў. «Манне». Стужка «Дыялектыка працаму мастаку Уладзіміру Пацэвічэствывалі ў Калініне была адзначана музычнае афармленне. Фільмы «Не заўважыў» дэманстраваліся

чыць свой пяцігадовы юбілей. За таварышамі па студыі створана не толькі фільмы. Работа ў абагаціла яе ўдзельнікаў, якія адствую свой вольны час.

было б расказаць і пра народны амаля ўсе бацькі хачелі б, каб іх тэатральны калектыў, дзе упершыню з'явіліся на матывах п'есы аб блудным сыне», пра вакальнае «Музыка» і іншыя самадзейныя нафтавікоў.

сучасным будынку з прасторнымі заняткаў, з густым упрыгожанымі ачэнасці, што заўсёды спадарожнікую атмасферу могуць ства-

ваюць вялікую неабходнасць працоўнага чалавека да прыгожага чалавек тэхнічнага персаналу

вялікім калектывам жанчынаў нас адбылося ў Музеі працоўнага Кацярыны Ніколінай-Казакотар Палаца культуры нафтавікоў, 1958 годзе».

генітнай жанчынай, нялёгка было капала траншеі пад фундамент айнай, кранаўшчыцай. Яна праца-

раюць школу, затым прафесійна-нафтавікоў, нафты тэхнікум. Пра-

торыі НПЗ. У 1967 годзе Казаконанна будаўніцтва Палаца культу-

стаць яго дырэктарам. Згадзіла-та адзін з важнейшых участкаў, апраца-

і зноў вучоба — на гэты прафсаюзнай школе культуры. Іванаўна амаль нічога не

раю працу. Бадай, у гэтым і не

На беразе возера Якаўцы.

ГАСЦІННАЯ «ПРАЛЕСКА»

Тры рэстараны прымаюць гасцей па вечарах; вяселле ці іншае вялікае застолле можна наладзіць у кафэ і сталовых.

Пасля сямі вечара ў суботу шылдэчка «месц няма» амаль не знікае з уваходных дзвярэй. Праўда, запрошаныя напярэдадні дырэктарам рэстарана Раісай Мароз, мы маглі б прыйсці ў любы час, але ўсё ж лепш прысутнічаць у зале з самага пачатку.

«Пралеска» была адкрыта ў 1972 годзе, яе зала разлічана на 110 чалавек, ёсць кафэ-бар. Самы «модны» ў горадзе рэстаран вызначаецца сучасным інтэр'ерам, нягучным аркестрам, выдатным абслугоўваннем.

Неяк спачатку ўсё выглядае занадта ўрачыстым. Сіне-блакітныя роспісы на сценах, што вар'іруюць тэму пралескі. Белыя хрусткія абрусы і сурвэткі. Нават ярка-зялёная галінка ў вазе здаецца старанна памытай. Але вольная зала заўважана, аркестранты настройваюць інструменты...

Адна з першых мелодый была выканана для дзяўчыны, якая прыйшла сюды з сярэмай ў дзень нараджэння. Кветкі, нейлонавага пудзеля і песню ў падарунак атрымала яна ў гэты вечар разам са шматлікімі віншаваннямі.

Віктар і Галіна Куляшовы, Алег і Ася Беляйсон, што сядзелі разам з намі за сталікам, адзначалі Дзень хіміка, сваё прафесійнае свята. Акрамя Асі, настаўніцы, усе працуюць на хімакмінаце, жывуць побач.

— Нам з Асяй тады гатаваць дзвядзецца, посуд мыць, — гаворыць Галіна. — А так збегалі ў цырульню, сукенкі святонныя апранулі — адразу папрыгажэл і настрой палешаў.

— У кватэры, як дзеці спаць лягуць, музыку выключыш, гаворыш напаяголаса, — дадае Алег. — А тут танцуй, колькі хочаш, слухай песні, падпявай.

Суседзі не заседжваліся за сталікам, не прапускалі, бадай, ніводнага танца. А калі аркестр адпачываў, гаворка ў нас становілася агульнай. Так мы даведаліся пра іх даўняе знаёмства, любоў да танцаў, планы на лета.

— А з кім вы пакінулі дома дзяцей? — задалі мы нарэшце пытанне, якое не раз хвалявала нас у Наваполацку. Горад маладзёжны, без бабуль і нянек, а дзяцей у сем'ях нярэдка па двое-трое.

— Нашы ўладкоўца самі, — адказала Ася, — старэйшаму сыну ўжо 12 гадоў. А Сашку ўчора споўнілася шэсць.

— Вадзіку ўсяго чатыры гады, таму мы пакінулі яго ў суседзях, — растлумачыў Віктар. — А калі ходзім у Палац культуры нафтавікоў, часам карыстаемся там дзіцячым паноем. Пакуль мы глядзім канцэрт, сын гуляе з равеснікамі.

Уменне маладых бацькоў не рабіць «дзіцячай праблемы» вельмі арганічна вяжацца з агульным абліччам горада — актыўным, мабільным, няўрымслівым. Тут з дзецьмі ходзяць на стадыён і на прагулку па гораду, на пікнік у лес і да сярбоў у госці.

...Гучыць развітальны вальс. Усімі калерамі вясёлкі зіхаць пляцоўка для танцаў. Шчырым «заходзьце яшчэ!» тут праводзяць кожнага наведвальніка.

Матэрыялы падрыхтавалі Тамара РЭУТОВІЧ, Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.
Фота Георгія ЛІХТАРОВІЧА.

«І КОЖНЫ НАЗАВЕ ТОЙ МОВАЮ, ШТО ЗВЫК...»

ЯБЫ ў Пушкіна. Глядзеў на дубы, што некалі засланялі яго ад навальніц, хадзіў па алях і сцэжках, дзе адзінокі натхнёны паэт таропка запісаў радкі, якія хваляюць сёння і будуць хваляваць праз вякі. Тут праз пласты стагоддзяў чуліся яму галасы Барыса Гадунова і мудрага Пімена, тут з яўляліся раздзелы «Яўгенія Анегіна» і радкі «19 кастрычніка». Гляджу на елкі і ліпы, да якіх дакраналася яго рука, і здаецца, бачу яго сляды на вільготным пяску сцяжынак.

Сёлета, у 175 гадавіну генія рускай паэзіі, да Пушкіна прыйшлі дзесяткі тысяч удзячных нашчадкаў, і скрозь чуўся яго

Нават калі тысячы людзей разам з паломнікамі з усіх кантынентаў узыйшлі на крутар Сянтагорскага манастыра, да магільнага паэта, адчуванне прысутнасці жывога Пушкіна не зменшылася.

**Брожу ли я вдоль улиц шумных,
Вхожу ль во многолюдный храм,
Сижу ль меж юношей безумных,
Я предаюсь моим мечтам...**

ціха і натхнёна чытаў Іраклій Андронікаў, а здавалася гучаў жывы пушкінскі голас.

Магіла патанала ў безлічы вяноў, а вянок з блакітных незабудак, сабраных на берагах

лося—любімага паэта пазналі прыхільнікі яго таленту, падхапілі на рукі, частавалі, прасілі чытаць і чытаць вершы. Я гэта ведаў даўно, але напісаць адважыўся, толькі збіраючыся ў Міхайлаўскае. Вось некалькі радкоў з майго верша:

**...Пазналі, узнялі на рукі,—
Не адпрасіцца, не ўцячы.
І не змаўкаюць песень гукі
Да самай раніцы з начы.**

Кіпяць і пеняцца бакалы,
Маланка б'е на ўсе бакі,
Грымяць вышэйшага напалу
Вольналюбівых радкі.

У паўдня пачынаецца свята паэзіі, свята Пушкіна. Над палянаю, над лясамі, над міхайлаўскімі ўзгоркамі і азёрамі гу-

Аляксандр ПУШКІН

СУСТРЭЧА З ПУШКІНЫМ

ўсхваляваны голас. Пушкінскія радкі чыталі паэты Балгарыі і Індыі, Венгрыі і Інданезіі, Чэхаславакіі і Ліберыі, Канады і Аўстраліі, Эфіопіі і Францыі, Ганы і Сьера-Леоне. Яны з розных кантынентаў планеты прыйшлі да Пушкіна на свята паэзіі, прыйшлі пакланіцца ўзгоркам Міхайлаўскага і Трыгорскага, памаўчаць над цёмнымі сажалкамі, у якіх адбіліся пазалочаныя сонцам стромкія сосны і белыя воблачкі чаромхавых гаёў.

Як перад святыняй, маўчалі мы ў кабінце паэта, углядаліся ў прасторы лугоў і пералескаў, і ажывалі знаёмыя з маленства радкі:

**Везде передо мной
подвижные картины:
Здесь вижу двух озер
лазурные равнины.
Где парус рыбака белеет
иногда.**

Тут усё пранізана паэзіяй, тут усё жывое паўтарае яго строфы. Старыя, ганібалаўскія часоў, дубы здаюцца адлітымі з медзі слупкамі яго паэм, а празрыстыя бярозкі і цяпер шэпчаць: «Я помню чудное мгновенье».

На старасвецкім кургане каля Трыгорскага пазнаём той самы дуб, пра які паэт пісаў:

**Гляжу ль на дуб
уединенный
И мыслю: патриарх лесов
Переживает мой век
забвенный,
Как пережил он век отцов.**

Ці не вакол гэтага волата хадзіў па залатым ланцугу і гаварыў казкі кот вучоны? Ці не з вышыні гэтага кургана ўглядаўся Пушкін у будучае Расіі?

Увесь час не пакідае адчуванне, што ён недзе тут, побач. Можна задуменны ідзе па суседняй алеі ці конна імчыцца на Саўкаву горку. Пушкін настолькі жывы, што ніяк нельга пагадзіцца з апошняй старонкай яго біяграфіі. Ён пасяліўся ў нашых сэрцах, сагрэў душы, асвятліў розум і акрыліў волю кожнага з нас. Без Пушкіна, без уплыву яго натхнёнага гарэння, без удзеяння яго свабодалюбнай музы нельга ўявіць ніводнага добрага і шчодрара чалавека. Пушкін заўсёды з намі, Пушкін заўсёды ў нас.

Сораці нашчадкамі паэта, краўна да болю ў сэрцы, да слязы. З-за сцен Успенскага сабора плылі прыглушаныя гукі хору: пад акампанемент арфы гучалі пушкінскія строфы.

У саборы мігалі свечкі, а з вузкага акенца пад купалам падаў сноп сонечных праменьняў і зіхацела блакітнае неба.

**Сижу за решеткой
в темнице сырой...**

на самай высокай ноце гучаў чароўны голас народнага артыста Савецкага Саюза Івана Казлоўскага. Як водгулле далёкай навальніцы, наплываў рокат хору, а звонкі тэнор артыста зіхацеў над гэтым гулам бляскам меланкі. У такія хвіліны забываешся пра ўсё, жывеш у свеце паэзіі і музыкі.

Раптам у маўклівым натоўпе я ўбачыў вельмі знаёмы твар і аслупянеў. Хвалістыя каштанавыя валасы, выразныя вочы і вусны, нават складачкі каля іх нагадалі вядомы партрэт Кіпрэнскага. Няўжо прывід? Не, ява: стаяў і слухаў прапраўнук вялікага паэта Аляксандр Пушкін. Дзівоснае падабенства адгукнулася праз чатыры пакаленні. Саша Пушкін нядаўна вярнуўся ў Маскву з Савецкай Арміі, працуе шафёрам і рыхтуецца ў інстытут. Любіць тэхніку і паэзію. Да яго прыглядаліся ўсе, звярталі ўвагу знаёмых, а ён губляўся, апускаў галаву і знікаў у натоўпе.

А натоўпу не было ні межаў, ні краю. Тысячы людзей прыляцелі, прыехалі, прыйшлі на зялёную паляну каля Міхайлаўскага ў гасці да Пушкіна. У кожнага ў руках стосік кніг вялікага паэта. Збіральнікі аўтографу бяруць у палон пісьменнікаў. Мыне атакуюць землякі з Мінска, Віцебска, Баранавіч і Гродна. Яны прыехалі загадзя, каб сэрцам дакрануцца да вечна жывой крыніцы яго натхнення, каб зноў і зноў перажыць яго хваляванні, радасці і трывогі, перадумаць яго думы.

Успамінаецца адзін радок з біяграфіі Пушкіна: у 1824 годзе па загаду міністра Несельрода апальнага паэта пераводзілі з адэскайсылкі ў Пскоўскую губерню. Змардаваны бездаражжу Пушкін 5 жніўня прыехаў у Магілёў. Але адпачыць не дава-

чыць голас вядомага пісьменніка і літаратуразнаўцы Іраклія Андронікава. На мітынг палымянага Паўла Антакольскага змяняе Фікрэ Таласа з Эфіопіі, Маргарыту Алігер—індыская паэтка Куратэль Айн-Хайдар, гучаць словы прызнання ў любові, шчырай удзячнасці вялікаму паэту на ўсіх мовах зямлі.

Як спеў жаўранка, над пушкінскімі прасторамі звяніць голас Івана Казлоўскага. Песня змяняе песню. Магутным харалам коціцца над зямлёю: «Пушкіну слав-а-а!» І адгукаецца рэха заваедных лясцоў: «Сла-а-а-а-а!»

Зноў гучаць на мовах народаў савецкай зямлі, на мовах свету несмяротныя радкі:

**Слух обо мне пройдет
по всей Руси великой,
И назовет меня
всяк сущий в ней язык...**

Даўно прайшоў! Даўно паўтараюць нашчадкі вечна жывога паэта яго імя, радкі сучасніка ўсіх пакаленняў, нашага сучасніка, разняволеннага і вернутага народу Вялікім Кастрычнікам.

Паўтара стагоддзі назад адважны гуманіст і інтэрнацыяналіст Аляксандр Сяргеевіч Пушкін марыў пра час, калі

**народы, распри позабыв,
В великую семью**

соединятся.
І цяпер у сэрцах і памяці добрых і разумных людзей свету жывуць яго нязгасныя словы: «Да здравствуе сонце, да скроецца тьма!»

Пушкінскае свята паэзіі сёлета ідзе па дарогах яго жыцця, шляхамі яго несмяротнай славы: Адэса і Болдзіна, Кішынёў і Грузія, стэпы Калмыкіі і Арэнбургскага слухаюць натхнёныя словы нашчадкаў Пушкіна, мільёны ідуць да яго, раяцца з ім, захапляюцца яго звонкай, чыстай і вечнай паэзіяй.

Закончылася свята, а да Пушкіна ідуць і ідуць людзі ўсіх узростаў і прафесій. Больш за 500 тысяч аматараў паэзіі праходзяць пад векавымі дубамі і соснамі Міхайлаўскага кожны год. Прыходзяць, спыняюцца каля каменя, на якім выбіта: «Здравствуй, племя младое, незнакомое». І кожны адказвае: Дзень добры, Пушкін! Сяргей ГРАХОЎСКІ.

АНЧАР

Ні ценю ў пустцы, ні травы.
На глебе, сонцам разагрэтай,
Анчар, як грозны вартавы,
Стаіць адзін пагрозай свету.

Прырода прагна палёў
Яго ў дзень гневу нарадзіла,
Камель і мёртвае галлё
І ліст атрутай напала.

Цурком з-пад тоўстае кары
Атрута сочыцца ад спёкі
І застывае ў вечары
Слязінкамі густога соку.

Сюды і птушка не ляціць,
Не завітае тыгр самотны,
А віхар чорны набяжыць
І ўдалы імчыцца ўжо смяротны.

Ці хмара наплыве з далін,—
І кожны сонны ліст заплача,
Атрутны дождж з яго галін
Сцякае на пясак гарачы.

Ды чалавека чалавек
Паслаў к анчару на пакуты,
І той пабрыў адзін на здзек
І раніцой прынес атруту.

Прынес смяротную смалу,
Галінку з вялаю лістотай,
І па збялеламу чалу
Каціліся крупнікі поту.

Прынес, асунуўся і лёг
Пад буданом на жвір прыматы,
І бедны раб сканаў ля ног
Уладара свайго і ката.

А цар атрутай напаіў
Каляных стрэл насечкі з медзі
І смерць у розных краі
Паслаў няскораным суседзям.

Пераклад

Сяргея ГРАХОЎСКАГА.

НА РОЗНЫХ МОВАХ

На працягу апошніх трыццаці год выдавецтвы Савецкага Саюза выпускаюць штогод больш як 50 кніг, на вокладках якіх стаіць імя вялікага рускага паэта.

Кнігі Пушкіна выдаюцца на 69 мовах народаў СССР. За гады Савецкай улады іх тыраж склаў больш як 162 мільёны экзэмпляраў.

Творы найвялікшага паэта Расіі выдаюцца ў 43 краінах. Кнігі Пушкіна, перакладзеныя на 45 моў народаў свету, выдаваліся за рубяжом больш за 1 600 разоў.

На пушкінскім свяце ў Міхайлаўскім. Выступае пісьменнік і літаратуразнаўца Іраклій АНДРОНИКАЎ.

Зінаіда ЛЯУЧЭНЯ, якую вы бачыце на здымку, — майстар цэха сувеніраў Маладзечанскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. Прадукцыя фабрыкі экспартуецца ў Англію, Японію, Польшчу і іншыя замежныя краіны. Зараз прадпрыемства рыхтуе вялікую партыю сувеніраў з ільнова-пакна для Францыі.

ЛІТАРАТУРНЫ музей народнага паэта Беларусі Якуба Коласа набыў новыя каштоўныя матэрыялы — чатыры нумары газеты «Наша ніва» за 1906 год. У іх змешчаны вершы паэта «Могілка», «Маладосць», апавяданні «Чорт», «Думкі ў дарозе», артыкул «Беларуская мова ў казённай школе».

Экспазіцыя музея папоўнілася таксама пазмай Якуба Коласа «Новая зямля» на рускай мове (аўтарызаваны пераклад Сяргея Гарадзецкага) 1934 года выдання, а таксама рукапісам пісьма паэта ад 7 снежня 1952 года да настаўніцы Н. Арцыховіч і фотаздымкам, які падарыў ёй паэт яшчэ ў 1934 годзе.

ВА УСЕСАЮЗНЫМ выдавецтве «Молодая гвардия» названы імёны лаўрэатаў. У галіне прозы лаўрэатам 1973 года стаў малады беларускі пісь-

меннік *Анатоль Кудравец*. У яго кнігу «Халад у пачатку вясны», якую выпусціла выдавецтва, увайшлі апавесці і апавяданні.

СВЯТА песні, прысвечанае 30-й гадавіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прайшло ў Магілёве.

Урачыстае адкрыццё свята адбылося ў Пячэрскім лесапарку. У вялікім канцэрте прынялі ўдзел тысячалосы зводны хор і зводны духавы аркестр, шматлікія самадзейныя калектывы прадпрыемстваў і ўстаноў горада і вобласці. На свяце таксама выступіў хор «Сакта» Рыжскага электрамеханічнага завода.

Калектывы мастацкай самадзейнасці наладзілі канцэрты не толькі ў парку, але і на адкрытых пляцоўках горада.

ПОБАЧ з намі жыве і працуе чалавек. Часам мы сустракаемся, гутарым аб надвор'і і гарадскіх навінах. Што мы ведаем пра яго? Калі б давялося адказаць на гэтае пытанне, то, мусіць, адчулі б няёмкую стрыманасць: не перахваліць бы, не даць чалавеку характарыстыку лепшую, чым ён заслугоўвае. А ў нашага знаёмага, аказваецца, цікавая біяграфія, змястоўнае жыццё, добрая папулярнасць.

Калі пачалася вайна, Валянцін Ермаловіч быў юнаком. Незакончаная вучоба ў школе, ранняе пастапенне. Усе нягоды і выпрабаванні, якія выпалі на долю людзей, што засталіся на часова акупіраванай ворагам беларускай зямлі, перажыў ён.

Летам 1944 года, як толькі раён быў вызвалены ад фашысцкіх заваёўнікаў, ваенкамат прызваў яго ў рады Савецкай Арміі. Прызваў, відаць, не тое слова, дапамог здзейсніць яму нядаўнюю юнацкую мару. І вось ён, радавы пяхоты, дагнаў на адным з Беларускіх франтоў сваіх старэйшых сяброў, разам з імі пайшоў вызваляць Польшчу.

Гэта быў яго першы бой. Пад прыкрыццём танкаў фашысты пайшлі ў контратаку. Узмацніўся вогненны абстрэл з боку праціўніка, густа клаліся снарады. Варожы націск быў адбіты, ды сталася так, што наш пярэдні край зрабіўся нейтральнай паласой. І на гэтай паласе, між ворагам і сваімі, застаўся Валянцін Ермаловіч, паранены асколкамі: побач разарвалася міна. Салдат споўз у варонку і праляжаў двое сутак у непрытомнасці. Відаць, хтосьці з байцоў бачыў яго нерухомага ў той варонцы і палічыў, што Ермаловіч забіты. Маці Стэфы Юр'ёўна атрымала ў сваёй вёсцы Малыя Навасёлкі Дзяржынскага раёна афіцыйнае паведамленне, што яе сын Валянцін загінуў у баі ля хутара Чары.

На той час, калі няўцешна галасіла маці, ваенны хірург зрабіў яе сыну аперацыю, павыцягваў з цела асколкі. Пасля гэтага салдат у якасці кулямётчыка яшчэ некалькі разоў пераадольваў водныя перашкоды, адбіваў атакі на ўзятых плацдармах і дайшоў да Эльбы. Дэмабілізаваўся пасля чацвёртага ранення.

чына ў імклівым парыванні ўзнялі на далонях штучны спадарожнік Зямлі. Гэта — сімвал нашага часу. І тут ён увасабляе не толькі імкненні тых, каму пракладаць касмічныя трасы да нязведаных галактык. Выпускнікі культасветвучылішча панясуць на арбіты чалавечых сэрцаў народнае мастацтва: песню, та-

3 ІМ ТАЛЕНТЫ ВЫХОДЗЯЦЬ НА ДЭБЮТ

У першым пасляваенным верасні зноў пачаліся заняткі ў Дзяржынскай сярэдняй школе. На адной з парт у дзесятым класе заняў месца прыгожы каржакаваты хлопец у вайсковым адзенні з ордэнам Айчыннай вайны 2-й ступені і медалём «За перамогу над Германіяй».

Дэмабілізаванага воіна вабіла сцэна. Да вайны ўдзельнічаў у школьным драматычным гуртку, любіў мастацкае чытанне. Не кожны аматар адважыўся б рабіць прафесію са свайго, магчыма часовага, захаплення. А малады фронтавік, відаць, моцна верыў у свае сілы, калі пасля заканчэння сярэдняй школы паступіў вучыцца ў Мінскі дзяржаўны тэатральны інстытут. У мастацтва імкнуўся чалавек, які прайшоў самую суровую школу жыцця.

У Магілёве, на высокім беразе Дняпра, побач з плошчай Арджанікідзе, узвышаецца будынак культурна-асветнага вучылішча імя Крупскай, будынак, у якім, як сцвярджае паданне, спыняўся летам 1824 года А. С. Пушкін. Перад навучальнай устаноў на плошчы — скульптурная група: юнак і дзяў-

нец, сцэнчны вобраз. Выкладчыкам асноў рэжысуры на тэатральнае аддзяленне вучылішча некалькі гадоў назад прыйшоў Валянцін Ермаловіч з Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, дзе быў актёрам. Прышоў з вышэйшай тэатральнай адукацыяй і сцэнчным вопытам, каб перадаць свой мастацкі набытак моладзі.

У маёй памяці застаўся такі выпадак. У глядзельнай зале Палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна заняты ўсе месцы. На сцэне з вялікім поспехам ідзе камедыя Кандрата Крапівы «Хто смяецца апошнім». Прафесійнае афармленне сцэны, прафесійная ігра актёраў. Можна, гэта прыехалі на гасцролі мінскія артысты? Ці парадаваў сваёй увагай абласны драматычны тэатр? Але ж Гарлахвацкі, як заўважаюць глядачы, вельмі падобны сваім абліччам на старшага такелажніка Івана Глямужу. Нешта вельмі знаёмы твар Зёлкіна: ці не Аляксей Парфененка гэта, апаратчык цэлафанавога цэха? Прысутным на спектаклі няцяжка было здагадацца, што ўсе артысты свае, заводскія. Удзячныя во-

плескі глядачоў былі здрасаваны і Ермаловічу, пастаноўшчыку спектакля.

Справа ў тым, што заводскі палац культуры нейкі час быў базай для вучэбнай практыкі выхаванцаў культасветвучылішча. Навучэнцы выступалі на сцэне ў масавых ролях, знаёміліся з творчасцю, жыццём і людзьмі аднаго з буйнейшых хімічных прадпрыемстваў рэспублікі. Валянцін Іванавіч і не заўважыў, як пачаў жыць інтарэсамі заводскага тэатра. І некалькі гадоў узначальваў яго, аж да прысваення калектыву звання народнага.

Творчы энтузіязм, заклапочанасць развіццём самадзейнага мастацтва навуэнцы культасветвучылішча прымаюць ад свайго добрага настаўніка як эстафету на ўсё жыццё. Выпускніца Вольга Якубовіч стала рэжысёрам Краснапольскага народнага тэатра, паставіла купалаўскіх «Прымакоў» і «Валянціна і Валянціну» М. Рошчына. Валя Рагачова — артыстка Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, з поспехам выканала ролю Парашы ў спектаклі «Гарачае сэрца» А. Астроўскага, Антаніны ў аднайменным спектаклі па п'есе Г. Мамліна. Прафесійнымі артысткамі сталі Святлана Грыбава і Ніна Добрыкава. Леанід Карняйчук працуе загадчыкам Крыцкаўскага раённага аддзела культуры, Валерый Мікалаеў — метадыстам Гомельскага абласнога дома мастацкай самадзейнасці.

Выхаванцы Валянціна Іванавіча дасылаюць яму святочныя віншаванні з многіх куткоў Беларусі і іншых рэспублік. Віншаванні і словы сардэчнай удзячнасці за тое, што вывеў іх не толькі на дэбют, але і на самастойны шлях пошуку, творчасці і адкрыцця прыгожага ў жыцці.

Аляксей ПЫСІН.

БЕЛОРУССКИЕ СТРОКИ

Поэзия рождается в сердце и по велению сердца. Случилось так, что по приглашению друзей-писателей я совершил поездку в Белоруссию. Я ходил по проспектам прекрасного Минска, говорил с рабочими индустриальных гигантов, был гостем колхозов-миллионеров. И я убедился: гордятся огромными достижениями своей республики, ни один белорус не забывает о подвиге своего народа в годы Великой Отечественной войны. Я побывал в трагической Хатыни, своими глазами видел места ожесточенных партизанских боев, познакомился с ветеранами войны, с их детьми, внуками. Я встретился со следами пережитого белорусским народом и не мог не написать об этом. Теперь, накануне 30-летия со дня изгнания с белорусской земли гитлеровских захватчиков, я с волнением представляю стихи, посвященные борьбе братского народа, на суд читателей в переводе моего друга, русского поэта Владимира Семенова.

АВТОР.

Нариман ГАСАНЗАДЕ

ДЕВЯТЬ МИЛЛИОНОВ И РАНЕННЫЕ ДЕРЕВЬЯ

— А сколько вас? — спросил, легонько тронув плечо, и с гордостью она ответила: — Нас девять миллионов. И я подумал: целая страна!

— А сколько же, — вопрос я задал снова, — У вас лесов? Так улыбнулась мне, Как будто королевою лесного Была ты царства в здешней стороне. И я узнал, что пули и осколки, Что проносились мимо партизан, Впивались в сосны, в тополя и елки: Они, как люди, мучились от ран. Сидит свинец у них доньне в теле. Но плодоносна и щедра земля, И юною листвою зашелестели Подросшие дубы и тополя. Затягивались раны великанов, Их солнце врачевало с высоты, И многослойные витки туманов Те раны пеленали,

как бинты.

— Нас девять миллионов, но по праву Вам следовало бы причислить к нам Еще одну огромную державу — Тех раненых деревьев-партизан. ... Опять разбег берут ветра крутые. Вновь — осень, и предзимье — впереди... То листья иль медали золотые У партизан-деревьев на груди!

Пры Палацы культуры Смалявіцкай бройлернай фабрыкі створаны клуб аматараў кіно. У выдатна абсталяванай лабараторыі кінааматары спасцігаюць сакрэты апрацоўкі плёнкаў, мантажу, асвойваюць складаную здымачную апаратуру. НА ЗДЫМКУ: юныя члены клуба Саша БАРТАШЭВІЧ і Саша ГРУБ. Фота В. ДУБІНКІ.

Лодкі на Свіслачы.

Фота У. КІТАСА.

ФЕСТИВАЛЬ ЛЯЛЕЧНЫХ ТЭАТРАЎ

Гэта вясёлае і мудрае мастацтва бярэ свой пачатак з падмоства старога рускага балагана, калі на кірмашах пад малінавы гук званаў перад публікай выступалі народныя любімецы Пятрушка. Задзіра, востры на язык, поўны нястрыманай энергіі, ён з'яўляўся састаўной часткай свята.

Улады ставіліся з пагардай да народнага тэатра. «Чэрны тоўпіцца ў свае відовышы, — пісаў некалі князь Даўгарукі, — для мяне няма нічога смешней і за тых, хто прадстаўляе, і за тых, хто глядзіць». Лялечныя спектаклі вандроўных акцёраў не прымаліся ў сур'ёз, іх заўсёды лічылі «нізкім» жанрам. Толькі пасля рэвалюцыі ў нашай краіне былі створаны першыя прафесійныя тэатры лялек. Мастацтва, раней заняўбанае, набыло заслужаную славу ва ўсім свеце. У 1964 годзе на спектаклі тэатра лялек Сяргея Абрацова ў Бельгіі прысутнічала каралева Лізавета.

Цікавае да гэтага цудоўнага мастацтва з кожным годам расце, сярод яго шырых паклоннікаў не толькі дзеці, але і дарослыя. Сведчаннем таму стаў ІV фестываль тэатраў лялек рэспублік Савецкай Прыбалтыкі і Беларускай ССР, які праходзіў у Мінску. Гасцямі яго былі прадстаўнікі лялечных тэатраў Балгарыі, Чэхаславакіі, Румыніі, Кубы, Галандыі. Сярод ганаровых гасцей — С. Абрацоваў, генеральны сакратар Савецкага цэнтра УНІМА (Міжнароднай арганізацыі дзеячаў лялечнага тэатра) Л. Шпет, прафесар Ленінградскага інстытута тэатра, музыкі і кіно М. Каралёў. Вядучыя лялечнікі з розных краін свету сабраліся ў Мінску, каб абмяняцца прафесійным майстэрствам, падзяліцца знаходкамі і адкрыццямі, разам

вырашыць праблемы, якія стаяць перад тэатрамі лялек.

Рэспублікі-удзельніцы фестывалю, прадставілі па два конкурсныя спектаклі — для дзяцей і дарослых. Літва — «Гаўроша» па В. Гюго і «Казку аб чароўным хлопчыку» В. Мазураса, Латвія — спектакль «Швейк» па Я. Гашаку і пушкінскую «Казку пра папа і работніка яго Балду», Эстонія — п'есу «Мууміказ» па матывах апавядання Т. Янсана і «Чырвоную шапачку».

Мінчане паказалі п'есу В. Вольскага «Дзед і жораў», дарэчы, адзначаную журы за літаратурныя вартасці, а таксама за стварэнне сапраўды народнага прадстаўлення, за творчае выкарыстанне нацыянальных матываў у афармленні ў ляльках, за выдатнае акцёрскае выкананне. Цікавым быў і другі спектакль — па п'есе беларускага паэта А. Вярцінскага «Дзякуй, вялікае дзякуй». Вось што раскажаў аўтар аб сваёй рабоце:

— П'еса спачатку не прызначалася для лялечнага тэатра, таму, калі яна была прынята да пастаноўкі, мне давалося многае дапрацоўваць і ўдакладняць. Так я ўпершыню сутыкнуўся з глыбока спецыфічнай драматургіяй тэатра лялек. Работа была для мяне новай і цікавай. У далейшым збіраюся працягваць гэта супрацоўніцтва.

Мяркуючы па прадстаўленых работах, пільная ўвага тэатра лялек цяпер звернута на дзіцячую аўдыторыю. Як сказала аб гэтым прадстаўніца румынскага тэатра «Цындэрыке» Маргарэт Нікалеску, «усе тэатры лялек шукаюць цяпер шлях, які б дазволіў уступіць у камунікацыю з дзіцячай аўдыторыяй. Лепшыя калектывы і трупы працуюць па прынцыпу: эстэтыка спектакляў для дзяцей — на вышэйшым узроўні, што азначае і выдатную гульню акцёраў, і высокамастацкія п'есы, і добры густ пастаноўшчыкаў. Таму вельмі актуальнае пытанне, узятае на фестывалі, аб выбары і пошуку новых выяўленчых сродкаў у сучасным тэатры лялек».

— Мы не ставілі перад сабой задачы размеркаваць месцы і вызначыць пераможцаў фестывалю, — сказала старшыня журы Л. Шпет. — У кожным калектыве ёсць нешта добрае, ёсць аб чым спрачацца, што крытыкаваць. Мы гэта і рабілі на абмеркаваннях пасля кожнага прагляду спектакля і на заключнай канферэнцыі.

Журы вырашыла ўзнагародзіць усе чатыры тэатры, якія прымалі ўдзел у фестывалі.

Таццяна АНТОНАВА.

РЭСТАЎРАЦЫЯ ЗАВЕРШАНА

Завяршана рэстаўрацыя помніка старажытна-рускай архітэктуры — Камянецкай абарончай вежы. Тут адкрыты філіял абласнога краязнаўчага музея. Яго экспазіцыя расказвае аб гісторыі заснавання Камянца і збудавання Белай Вежы.

У канцы XIII стагоддзя, пасля аднаўлення разбураных татара-манголамі

гарадоў Уладзіміра і Бярэсця, князь Уладзімір Валынскі, аб якім сучаснікі гаварылі як аб кніжніку і вялікім філосафе, для абароны сваіх уладанняў вырашыў пабудаваць шэраг умацаваных пунтаў на паўночных граніцах. У лясную глухамань быў паслан «муж искусный, именем Алекса». Суправоджаны мясцовымі жыхарамі,

ён падняўся на чаўнах па рацэ Лясной і выбраў зручнае для заснавання горада месца.

Тут і ўзялі Камянецкі слуп (гэта летапісная назва вежы захавалася ў мясцовага насельніцтва да нашых дзён).

Матэрыялы экспазіцыі расказваюць і аб іншых архітэктурных помніках Брэсцкай вобласці.

МУЗЕЙ ВАЛУНОЎ

Кожны, хто сочыць за развіццём мастацтва, у прыватнасці дэкаратыва, напэўна, звярнуў увагу на тое, што цяпер часта ў якасці зыходнага матэрыялу бярэцца камень. Звычайны «дзікі» камень. Ён ці расколкаецца на рэльефныя часткі, ці ўжываецца цэлым; сцены, зробленыя з яго, нагадваюць старажытныя мураванкі. З аднаго боку, тут эканамічны разлік — «высакародны» мрамур патрабуе большых выдаткаў, з другога — змяніўся густ. І памыляецца той, хто думае, што густ агрубей. Наадварот. Чалавек пачаў больш пільна назіраць за прыродай, вучыцца ў яе. Узнялася цана на ўсё натуральнае. «Мода» на камень — таму сведчанне. Паглядзіце на ўнутраныя дворыкі сучасных мастацкіх павільёнаў, і вы абавязкова ўбачыце старога знаёмага — валун.

Буйныя камяні ўяўляюць навуковую каштоўнасць. Менавіта аб гэтым вялася гаворка, калі ў АН БССР ставілася пытанне аб стварэнні беларускага музея валуноў. Невялікія музеі валуноў пад адкрытым небам ёсць у Швецыі, Фінляндыі, ЗША. У СССР створаны маленькія музеі валуноў у Літве, сабраных аматарам-урачом.

У Беларусі найбольш поўныя і магутныя адкладанні ўсіх абледзяненняў, у тым ліку даўніх, з масавым скапленнем валуноў. Наша рэспубліка з'яўляецца эталонным рэгіёнам не толькі ў Савецкай краіне, але і ва ўсім свеце. Таму тут мяркуецца ства-

рыць унікальны музей пад адкрытым небам.

Беларускі музей валуноў, калі ажыццявіць задуманае, будзе першым і адзіным такога роду ў краіне. Экспазіцыя яго ў натуре разгорнецца па ўзроставаму (стратаграфічнаму) і генетычнаму прынцыпам. Валунны размесцяцца па секцыях. Кожная будзе даваць пэўную інфармацыю: асноўныя абледзяненні Беларусі, буйныя ледавіковыя раёны, напрамак руху ледавікоў, петраграфічны тыпы валуноў, выкарыстанне іх у будаўніцтве і г. д.

Зараз арганізацыяй музея займаецца секцыя па вывучэнню і ахове валуноў Камісіі па вывучэнню антрапагенавага перыяду пры АН БССР. Мяркуюцца правесці дакладны ўлік усіх буйных валуноў (экспедыцыі, анкеты і г. д.), а потым пачнецца транспарціроўка найбольш цікавых і каштоўных. Асноўныя работы плануецца выканаць да 1979 года, заканчэнне — у 1982 годзе, калі ў Ленінградзе адбудзецца Міжнародны кангрэс па вывучэнню чацвярцічнага перыяду (з экскурсіяй у Беларусь).

Плошча будучага музея — каля шасці гектараў. Участку мяркуецца надаць абрысы Беларусі. Тут будуць прадстаўлены рэльеф і раслінны свет рэспублікі. У першыя два-тры гады будзе сканцэнтравана 3—4 тысячы разнастайных валуноў, з іх прыкладна 200 штук велічыняй ад 0,5 да 2 больш метраў.

В. ДАШКЕВІЧ.

У рэдакцыі выяўленчай прадукцыі выдавецтва «Беларусь» створана секцыя плаката, у якую ўвайшлі здольныя маладыя мастакі Уладзімір Крукоўскі, Эдуард Жакевіч, Леанід Уладычак, Ігар Крэўдзік, Уладзімір Бірын.

Шмат цікавых задум у мастакоў, якія імкнуцца творча асэнсаваць лепшыя традыцыі беларускага плаката і ў той жа час шукаюць свае ўласныя творчыя шляхі. У бліжэйшы час мяркуецца выдаць серыі плакатаў «Героі працы», «Ахова прыроды», «За мір ва ўсім свеце» і іншыя.

НА ЗДЫМКАХ: плакаты У. КРУКОўСКАГА і У. БІРЫНА з серыі «Ахова прыроды».

ЯКОЙ ДАЎЖЫНІ «ГАК»?

Нярэдка і цяпер можна пачуць: пройдзеш (столькі-та кіламетраў) з гакам. Што ж такое «гак»? У практыцы пешаходаў гэта вельмі няпэўная велічыня.

Беларускі этнограф Л. Малчанава дала глумачэнне выразу. Аказваецца, гакам калісьці называлі сельскагаспадарчую прыладу, падобную на касу з драўлянай ручкай. Ёй вымяралі зямлю. Але по-

тым гэта прылада знікла з ужытку, і гэта мера даўжыні была забыта.

У сваёй рабоце «Народная метралогія» навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР Лідзія Малчанава апісала каля сямідзесяці розных мер даўжыні, якія ўжываліся ў трыццаці народаў Саюза і іншых краін.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі Зак. № 856.